

2. Tin tức học thể thao là gì? Nhiệm vụ của tin tức học thể dục thể thao? Hãy nêu những nội dung chính và nói rõ đặc điểm chủ yếu của từng nội dung đó?
3. Sự phát triển của Tin tức thể thao cận đại ở Việt Nam có những đặc điểm và biểu hiện như thế nào?
4. Trong bài viết tin tức báo chí thể thao, dùng kết cấu kiểu “Kim Tự Tháp ngược” có ưu điểm gì? Trường hợp nào thích hợp vận dụng kết cấu Kim Tự Tháp ngược? Phải chú ý những gì?
5. Viết lời mở đầu của tin tức thể thao có những đặc điểm gì? Yêu cầu khi viết là gì? Có những kết cấu nào thường dùng ? Để viết tốt phần chính của tin tức thể thao cần chú ý những gì?

## **Chương 4**

### **PHÒNG VẤN BÁO CHÍ THỂ THAO**

#### **4.1. Khái quát về phỏng vấn báo chí thể thao**

“Phỏng vấn Báo chí thể dục thể thao” còn được gọi là “Phỏng vấn thể thao”, là quá trình hoạt động thu thập, ghi chép, chỉnh lý những tài liệu có giá trị liên quan đến tin tức trong hoạt động thể dục thể thao. Phỏng vấn thể thao là

công việc có tính cơ bản, là một trong những nhiệm vụ chính của “Tin tức báo chí thể thao”. Nhiệm vụ của phòng vấn tin tức thể dục thể thao là thông qua việc tác nghiệp chuyên môn, để “phòng vấn” là một trong nhiều thể loại của Nhà báo-phóng viên thể thao cần vận dụng, kịp thời thu lượm, khai thác được những thông tin về hoạt động thể dục thể thao với mức độ chân thực, chuẩn xác, có giá trị tin tức cao.

## **4.2. Đặc điểm của phòng vấn báo chí thể thao**

### **4.2.1. Đối tượng phỏng vấn báo chí thể thao**

Đối tượng của phỏng vấn thể thao, chủ yếu là người và việc có liên quan đến các hoạt động thể dục thể thao. Phỏng vấn các đối tượng của tin tức báo chí thể thao còn được gọi là *khách thể*.

Cũng có khi đối tượng mà “phóng viên thể thao” cần gặp phỏng vấn trong một thời gian dài, có khi diễn ra một hoặc trong nhiều năm, có thể là một “mục” định kỳ trên trang báo nhất định trở thành quen thuộc. Thí dụ như người phát ngôn của Liên đoàn bóng đá quốc gia, một đội thể thao, một vận động viên tiêu biểu, danh tiếng, một huấn luyện viên có thực tài mà công chúng bóng đá quen thuộc, một “nhà bình luận thể thao tên tuổi”. ở nước ta từ những năm 70, trên *Báo Thể dục thể thao* giữ mục thường xuyên “Đối thoại với Người quan sát”, tức mục phỏng vấn thường kỳ về một vấn đề, một sự kiện tiêu biểu, một sự cố mới diễn ra trên sân cỏ. Nội dung đề cập, tinh tế khá sâu sắc, hấp dẫn, được bạn đọc và người hâm mộ gần xa khen ngợi.

Do vậy, một đặc điểm cơ bản của nghiệp vụ phỏng vấn thể thao chính là phóng viên thể thao thường là xây dựng trên nền tảng đã hoặc đang có mối liên

hệ “người quen, việc quen”. Mỗi liên hệ quen biết trong nghề báo là yếu tố tạo nên phong cách tinh tế của một phóng viên thể thao. Tuy nhiên trong quá trình tác nghiệp, nhà báo chọn phương pháp hành nghề nào, kiểu nào, cũng là một cung cách, một cách làm. Việc chọn đối tượng để phỏng vấn, nhất là phỏng vấn thể thao có tính xác định và tính ổn định thì không hề đơn giản. Với một nhà báo trẻ, nhất là nhà báo mới vào nghề, được phân công đi thực hiện một bài phỏng vấn thời sự hoặc bài phỏng vấn cập nhật quan trọng thì rõ ràng sẽ rất khó. Vậy tháo gỡ cách nào? Làm thế nào để kế hoạch của Tòa soạn (của Nhà đài, của Chương trình...), không bị ảnh hưởng, bài phỏng vấn đảm bảo nội dung, chất lượng ở mức chấp nhận được trước công chúng là bạn đọc, là khán giả, là thính giả?

#### ***4.2.2. Môi trường phỏng vấn báo chí thể thao***

Môi trường để nhà báo thể thao thực hiện một cuộc phỏng vấn, chủ yếu là trong và ngoài sân vận động, nơi sắp hoặc đang, đã diễn ra các hoạt động thể thao tầm cỡ, hoặc một đại hội thể dục thể thao lớn theo định kỳ. Song, với thể thao không phải chỉ chờ đợi có vậy. Với các hoạt động thể dục thể thao của ta hiện tại, trong đó vận động viên các môn thể thao thành tích cao luôn thường trực ở vị trí hàng đầu để tham dự các cuộc thi tài không chỉ giải trong nước mà còn có mặt cả trên đấu trường của các nước khu vực, châu lục và thế giới. Thì điều này có thể nói du trong ngày, trong tuần... bất cứ lúc nào nhà báo cũng có thể tác nghiệp và tranh thủ thật nhanh chóng mà tác nghiệp. Thử đặt lên bàn: Thể thao thành tích cao nước ta có bao nhiêu môn? Nhà báo thể thao yêu nghề

thì đây là nơi để “ngồi bút-con mắt và trái tim” thể nghiệm tài năng, năng lực và trình độ.

#### ***4.2.3. Phạm vi và lĩnh vực của phỏng vấn báo chí thể thao***

Nhà báo thể thao trong lúc tác nghiệp, thực hiện công việc của một phóng viên đi tiếp cận đối tượng để phỏng vấn nhằm tới đích lấy cho được thật nhiều tin tức thể thao, nhưng một vấn đề đang đặt ra cho các nhà báo: Phạm vi và lĩnh vực phỏng vấn thể nào đây? Làm báo hiện đại, phạm vi rất rộng và lĩnh vực cũng hết sức lớn.

### **4.3. Loại hình và yêu cầu của phỏng vấn báo chí thể thao**

#### ***4.3.1. Các hình thức phỏng vấn báo chí thể thao***

Nhìn từ mọi góc độ khác nhau đó, phỏng vấn báo chí thể thao có thể chia thành các loại hình dưới đây:

#### ***Phỏng vấn về các sự kiện thi đấu và không phải là thi đấu:***

Từ nghiệp vụ phỏng vấn của một Nhà báo-Phóng viên thể thao từng trải, có ít nhiều kinh nghiệm mà nói, có thể chia thành hai loại: phỏng vấn những con người cụ thể nằm trong các sự kiện thi đấu và loại thứ hai là tiến hành công việc phỏng vấn nhưng không thuộc phạm vi hoạt động thể thao, không mang tính thi đấu.

#### ***Phỏng vấn trực tiếp trên sân thi đấu và ngoài sân thi đấu:***

Nhìn từ góc độ nghề nghiệp, phỏng vấn báo chí thể thao có 2 hình thức: Phóng viên thực hiện công việc phỏng vấn tại hiện trường, tức là nơi đang diễn ra một hay nhiều nội dung hoạt động thể thao.

Việc tiến hành các cuộc phỏng vấn trực tiếp, chủ yếu Phóng viên thể thao tự mình đến nơi thi đấu như sân vận động, cung thể thao, nhà thi đấu. Đây là hình thức quan trọng nhất cũng là chủ yếu nhất của phỏng vấn tin tức báo chí thể thao. Công tác phỏng vấn tại hiện trường của phóng viên thể thao chủ yếu bao gồm: đến hiện trường trận đấu xem thi đấu, trực tiếp tiến hành phỏng vấn đối mặt với vận động viên hoặc huấn luyện viên, hoặc tiến hành phỏng vấn trực tiếp ở các nơi có liên quan đến thể dục thể thao.

Phỏng vấn không diễn ra ở tại nơi thi đấu thể thao, còn gọi là “Nhà báo phỏng vấn gián tiếp”. Hình thức phỏng vấn này là chỉ người phóng viên không có mặt ở tại nơi thi đấu hoặc hiện trường tin tức có liên quan đến thể thao.

Cũng từng có trường hợp “Nhà báo phỏng vấn hộ” nhưng thực ra đây là một trong những tình huống bất đắc dĩ, do thân quen mà “nhờ vả” uỷ thác cho người thứ ba tiến hành phỏng vấn bằng chính những câu hỏi hay nội dung yêu cầu của tờ báo đó, phóng viên của tờ báo đó chuẩn bị. Thực ra hiệu quả của các cuộc phỏng vấn gián tiếp như vậy, không thể bằng được phỏng vấn trực tiếp của bản báo, bản đài.

### ***Phỏng vấn diễn ra trên sân nhà và sân khách:***

Cung cách làm báo kiểu “sân nhà, sân khách” chỉ có ở các tờ báo, hãng tin, kênh truyền hình, đài truyền hình chuyên biệt. Nhà báo/phóng viên đi làm phỏng vấn cũng được chia thành hai loại: phỏng vấn diễn ra trên sân nhà và phỏng vấn trên sân khách.

Phỏng vấn ở sân nhà là chỉ hoạt động tác nghiệp của phóng viên khi giải thi đấu được tổ chức ở địa phương mình hoặc nước mình; phỏng vấn sân khách là

thực hiện khi đi theo đội thể thao, đội bóng của địa phương mình hoặc của nước mình đến sân khách hoặc nước ngoài.

Nếu các cuộc thi đấu trong nước thì dù đó là “sân khách” nhưng vẫn là nơi quen thuộc thuận tiện hơn nhiều. Do vậy nhà báo/phóng viên thể thao đến phỏng vấn ở sân khách thường phải đối mặt với nhiều khó khăn và vấn đề phức tạp hơn nhiều. Một mặt khác, trong thời gian diễn ra các sự kiện thể thao lớn hoặc chỉ là một cuộc thi đấu thể thao mang tính hữu nghị quốc tế thì bao giờ các cơ quan truyền thông đại chúng, các tòa soạn báo thường phái phóng viên thể thao của mình đến địa phương tổ chức đăng cai, đến nước chủ nhà tổ chức thi đấu để tiến hành phỏng vấn. Các nhà báo/phóng viên thể thao được phân công đảm nhiệm việc ra nước ngoài theo dõi cuộc thi, làm tin, viết bài, phỏng vấn... phải đối mặt với nhiều khó khăn khách quan cũng như chủ quan mà nếu ở trong nước không hề gặp như: ngôn ngữ giao lưu, sự sai lệch về múi giờ, tập quán sinh hoạt ăn uống, văn hóa, thói quen.

#### ***4.3.2. Yêu cầu của phỏng vấn báo chí thể thao***

***Sự nhạy cảm tin tức báo chí cao độ:*** Đối với mỗi nhà báo/phóng viên thể thao thì yếu tố về sự nhạy cảm nghề nghiệp vô cùng cần thiết và hữu ích. Nhạy cảm tin tức của nhà báo còn ví như là “cái mũi” tin tức hoặc “con mắt” tin tức. Người ta gọi như vậy là để chỉ năng lực phát hiện và phán đoán, cảm nhận nhanh chóng những sự kiện mang giá trị tin tức do nhà báo/phóng viên tạo nên.

***Xem trọng “hiệu ứng hiện trường” trong phỏng vấn thể thao:*** Cái được gọi là “hiệu ứng hiện trường” trong phỏng vấn báo chí thể thao tức là chỉ, phóng viên thể thao bắt buộc phải tự mình đến hiện trường nơi có các hoạt động thể dục thể

thao hoặc là nơi thi đấu thể thao để tiến hành tác nghiệp như thu thập tư liệu, tài liệu, phỏng vấn để viết bài, làm tin, chụp ảnh, ghi hình...

***Bối cảnh phỏng vấn và đối tượng phỏng vấn:*** Nhà báo/Phóng viên thể thao muốn hoàn thành nhiệm vụ phỏng vấn một cách xuất sắc, cần phải hiểu và quen thuộc với bối cảnh và đối tượng phỏng vấn. Ví dụ, muốn tiến hành phỏng vấn một số cầu thủ hoặc huấn luyện viên, chủ tịch câu lạc bộ bóng đá trong trận thi đấu bóng đá, phóng viên đầu tiên cần phải hiểu được trận thi đấu này có bối cảnh như thế nào, tính chất trận đấu là gặp gỡ hữu nghị hay tranh suất vé vào bán kết, chung kết một giải quan trọng?

#### **4.4. Công tác chuẩn bị phỏng vấn báo chí thể thao**

Trong sự cạnh tranh kịch liệt của hoạt động tin tức báo chí trong thời đại bùng nổ thông tin và cách mạng của công nghệ thông tin mang tính thời sự cao, người phóng viên cần phải xây dựng cho mình những tác phong nghề nghiệp cũng như phong cách làm báo sao không thoát ly truyền thống, kinh điển nhưng lại rất sáng tạo, đổi mới, lạ mà hấp dẫn đông đảo độc giả, khán giả, thính giả ngay nay gần như một chuyện cực lớn và rất khó. Độ khó của tin tức báo chí chẳng khác nào độ khó trong nhóm các động tác cấp kiện tướng của thể dục. Song, không phải rằng không thể làm được.

##### **4.4.1. Dự trù kế hoạch phỏng vấn báo chí thể thao**

Dự trù kế hoạch phỏng vấn báo chí thể thao, là chỉ người phóng viên thể thao dưới sự lãnh đạo của Tòa soạn báo, Hãng tin thông tấn hay Đài Truyền

hình phân công công việc. Nhà báo đi tác nghiệp theo một nội dung định sẵn, một chủ đề hay một đại hội thể thao, một cuộc thi đấu...đều do Ban biên tập phân công. Trong tác nghiệp báo chí thể thao hiện nay, việc dự trù kế hoạch vô cùng quan trọng. Mà cùng với việc dự trù «cơm, gạo, tiền » thì dự trù kế hoạch nội dung để hoạt động chuyên môn, nhất là kế hoạch phỏng vấn là một trong những chương trình thiết yếu không thể thiếu của một chuyên công tác.

#### ***4.4.2. Xác định mục đích cuộc phỏng vấn***

Trước khi tiến hành một cuộc phỏng vấn tin tức thể thao, đầu tiên phóng viên phải xác định rõ ràng nhiệm vụ cũng như công việc mình cần phải làm cái gì? Mục đích cần phải đạt được là gì? Từ đó mà tránh được những việc bất cập xảy ra khi tiến hành cuộc phỏng vấn như nội dung hỏi hợt không biết hỏi cái gì, một cuộc phỏng vấn không có mục đích. Lúng túng khi gặp đối tượng, bút, giấy ghi chép, sổ tay thiếu hay không có, máy ghi âm không có pin...Đây là vấn đề cần xác định rõ ràng đầu tiên khi dự trù kế hoạch phỏng vấn.

#### ***4.4.3. Xác định trọng điểm phỏng vấn***

Tin tức thể thao cần tránh trong một bản tin vài ba trăm từ, một bài báo phỏng vấn năm bảy trăm chữ mà không có nội dung, hoặc nội dung nhạt nhẽo. Xác định được trọng điểm phỏng vấn là cơ sở của tin tức báo chí thể thao là một việc quan trọng. Dưới đây là một vài nhân tố mà phóng viên thể thao cần suy nghĩ khi xác định trọng điểm phỏng vấn:

- Tính kích thích, tính gay cấn và tính giải trí của tin tức thể thao.
- Tính quan trọng, tính nổi bật và tính tiếp cận của tin tức.

- Tính xung đột và tính then chốt của bản thân trận thi đấu. (ví dụ như thi đấu giành chức vô địch, thi đấu giao hữu...)

- Địa vị của các nhân vật thể thao nổi tiếng và các ngôi sao thể thao và độ nổi tiếng cũng như sức ảnh hưởng của họ trong công chúng.

- Tính không bình thường của tin tức (như việc xảy ra ẩu đả trong khi thi đấu của cầu thủ hai đội, dùng thuốc kích thích, va chạm xô xát quyết liệt trên ghế khán giả của cổ động viên...)

#### **4.4.4. Đặt kế hoạch phỏng vấn**

Đặt ra kế hoạch phỏng vấn là chỉ phóng viên căn cứ vào dự trù kế hoạch đưa tin và phỏng vấn của bộ phận biên tập, đặt ra một phương án phỏng vấn cụ thể của cá nhân. Do phỏng vấn báo chí thể thao thường là một quá trình tương đối phức tạp, nó có liên quan đến rất nhiều các nhân tố không xác định.

**Xác định phương thức phỏng vấn :** Căn cứ vào các tình hình cụ thể hoạt động thể dục thể thao của một đại hội như tổ chức thi đấu bao nhiêu môn thể thao, diễn ra trên các sân, nhà thi đấu thể thao khác nhau rải rác khắp thành phố. Vậy thì trong kế hoạch phỏng vấn của mình, người phóng viên muốn hoàn thành nhiệm vụ được giao, có thể lựa chọn và xác định phương thức phỏng vấn thích hợp nhất, phù hợp với hoàn cảnh của các nội dung thi đấu, địa bàn và cung đường đi lại. Trong phỏng vấn báo chí thể thao, các phương thức phỏng vấn chủ yếu bao gồm các loại dưới đây :

**Phỏng vấn trực tiếp :** Là phương thức tác nghiệp chủ yếu của phóng viên thể thao tiến hành phỏng vấn trước và sau trận đấu. Bao gồm các kiểu phỏng vấn

như: trực tiếp mặt đối mặt, phỏng vấn qua điện thoại, phỏng vấn qua mạng... giữa phóng viên và đối tượng phỏng vấn.

Phóng viên tiến hành thực hiện cuộc phỏng vấn riêng đối với đối tượng phỏng vấn là một quan chức thể thao trong ban tổ chức giải, đại hội hoặc một yếu nhân quan trọng nào đó là phương thức phỏng vấn lý tưởng nhất trong các loại phương thức phỏng vấn. Càng đặc biệt là tiến hành phỏng vấn riêng đối với các ngôi sao thể thao, các huấn luyện viên danh tiếng, có thể sẽ thu được những tài liệu tin tức độc quyền có giá trị tin tức rất cao.

*Phỏng vấn gián tiếp:* Là loại phỏng vấn thông qua người trung gian giới thiệu hoặc người trung gian chuyển lời. Trong những tình huống nhất định, phóng viên thể thao khi tiến hành phỏng vấn đối với một số ngôi sao thể thao không quen thuộc và các nhân vật quan trọng, thường phải vận dụng phương thức này. Tuy nhiên thật bất đắc dĩ, dễ bị người được mời phỏng vấn từ chối khéo bằng nhiều lý do như bận họp đột xuất, đi công tác không thể về kịp, cái này có thể cho người cấp phó hoặc chánh văn phòng gặp trả lời nhà báo. Như vậy các cuộc phỏng vấn dường như rất ít thành công.

*Phỏng vấn tập thể :* Phỏng vấn tập thể thường thấy nhất là diễn ra ở các buổi họp báo trước và sau trận đấu. Đây là nơi mà phóng viên thể thao không thể thiếu chỗ để giành lấy những tin tức hữu dụng, nhưng chẳng mấy khi giành được những tài liệu hay tin tức đặc biệt, cũng tức là không thể có tin tức «độc quyền».

Còn một phương thức tác nghiệp khác, phóng viên thể thao cũng thường xuyên phải áp dụng đó là kiểu «phỏng vấn tập thể». Số là một số phóng viên của vài cơ quan truyền thông khác nhau, cùng nhau phân công hợp tác để tác nghiệp.

Điều này chỉ vận dụng đối với những tờ báo không thể cử phóng viên của mình đến nơi diễn ra thi đấu để tiến hành phỏng vấn. Phương pháp phỏng vấn tập thể kiểu này cũng rất có hiệu quả.

*Phỏng vấn không chính thức (phỏng vấn riêng) :* Trong hoạt động nghiệp vụ của phóng viên thể thao, thường là để chỉ những trường hợp tiếp xúc không chính thức của phóng viên với một vận động viên, huấn luyện viên cụ thể nào đó ở những địa điểm như quán ăn, quán rượu, các địa điểm vui chơi giải trí. Do đó, việc tác nghiệp theo phương pháp phỏng vấn này thông thường dùng với các đối tượng phỏng vấn tương đối quen thân. Hoạt động phỏng vấn loại này của phóng viên thể thao thường có tính chất bạn bè riêng tư, nhưng kết quả thu hoạch được những thông tin rất khả quan. Có điều khi viết bài, đưa thông tin đó vào bài báo, bài tường thuật, phỏng vấn thường hết sức thận trọng. Để đảm bảo thông tin phải kiểm chứng, hiệu đính và khi muốn phát đi (đăng báo) bản thảo cũng thường phải có được sự đồng ý của đối phương.

***Tìm đề tài phỏng vấn :*** Trong phỏng vấn báo chí thể thao, nếu như phóng viên thể thao xác định áp dụng phương pháp phỏng vấn hỏi đáp, thì nên căn cứ nhiệm vụ phỏng vấn và điều kiện hoàn cảnh phỏng vấn để thiết lập câu hỏi. Đặc điểm của thi đấu thể thao đòi hỏi phóng viên thể thao không chỉ cần phải tiến hành phỏng vấn (trực tiếp) hỏi đáp thông thường, mà còn thường phải có mặt ở các trận thi đấu quyết liệt thắng thua giữa hai đội. Tranh thủ lợi dụng thời gian và cơ hội rất ít ỏi trước và sau trận đấu để tiến hành phỏng vấn nhanh. Trong những tình huống như vậy, phóng viên không thể có được khoảnh khắc thời gian quý báu mà làm cuộc phỏng vấn một cách đầy đủ. Do đó, việc đặt câu hỏi của phóng

viên thể thao bắt buộc phải ngắn gọn, sâu sắc và chuẩn xác, hỏi đúng cái cần hỏi. Trước khi làm việc, tiến hành tập luyện và chuẩn bị một cách kỹ lưỡng với những câu hỏi mình muốn hỏi hiện ra là vô cùng quan trọng.

#### **4.5. Hoàn thành cuộc phỏng vấn báo chí thể thao**

Phóng viên sau khi theo dõi và quan sát kỹ càng trận thi đấu, đồng thời còn tham dự buổi họp báo sau trận đấu do ban tổ chức chủ trì. Tại đây phóng viên cũng còn mau chóng tiến hành một cuộc phỏng vấn nhanh với những nhân vật có liên quan. Công việc phỏng vấn của các nhà báo có phải là đã hoàn thành nhiệm vụ hay không? Trả lời ngay là không phải. Bởi vì phóng viên còn phải làm một số công việc mang tính tiếp tục, để bảo đảm việc hoàn thành một cuộc phỏng vấn thể thao. Công việc này thông thường có phúc tra, xem xét đánh giá và thẩm định kết quả phỏng vấn... Cần phải làm tốt tiếp những công đoạn sau đây:

##### **4.5.1. Kiểm tra công việc phỏng vấn**

Phóng viên thể thao sau khi kết thúc một cuộc phỏng vấn báo chí thể thao, trước khi chuẩn bị tiến vào giai đoạn viết bài, nên tiến hành phúc tra đối với đề tài cũng như nội dung của phỏng vấn đã thu hoạch được. Mục đích chủ yếu của việc phúc tra là để kiểm tra xem trong lúc phỏng vấn có bỏ sót nội dung quan trọng nào đó không. Nếu như có sự bỏ sót, thì lập tức phải tìm các biện pháp khắc phục để bổ sung. Cần phải biết, cho dù là tin tức thể thao, phóng viên để xảy ra việc lọt các thông tin quan trọng cũng là sai sót nghiêm trọng không nên để xảy ra.

##### **4.5.2. Đánh giá và thẩm định kết quả chất lượng phỏng vấn**

Sau khi phóng viên kết thúc công việc phỏng vấn, dù nguồn tài liệu thu thập được nhiều hay ít, có tác dụng xử dụng đến đâu thì một động tác rất nên có: phải tiến hành ngay lập tức tự mình đánh giá, xem xét, thẩm định đối với các kết quả phỏng vấn. Từ đây để mà phóng viên xác định xem quá trình phỏng vấn của mình có phải là đã hoàn mỹ, đầy đủ chưa? Hoặc là xem xem các yếu tố tin tức mà phóng viên thu hoạch được từ người trả lời phỏng vấn cả trên phương diện số lượng và chất lượng có phải là đã phù hợp với yêu cầu viết bài, đưa tin hay không?

Tính tất yếu của cách làm này là ở chỗ: Thứ nhất, khiến cho phóng viên trước khi viết bài có được những tính toán sẵn trong lòng đối với những yếu tố tin tức hiện đang có. Nếu như kết luận sau quá trình tự đánh giá của mình phát hiện trong quá trình phỏng vấn xuất hiện sai sót, hoặc các yếu tố tin tức thu được là không đủ để viết bài và đưa tin, thì phóng viên bắt buộc phải kịp thời có phương án bổ khuyết, hay thay thế. Hoặc là chính phóng viên phải chủ động nghĩ cách bổ sung các tư liệu đang có trong tay. Thậm chí có khi phóng viên suy nghĩ tính toán sang một đề tài khác. Thứ hai, từ thực tế qua tác nghiệp, phóng viên có thể tự rút ra bài học nghề nghiệp như tự tiến hành tổng kết những kinh nghiệm phỏng vấn báo chí của bản thân, mà không ngừng tự nâng cao trình độ nghiệp vụ báo chí của mình ở mức độ khái quát cao hơn.

Các tiêu chí đánh giá cuộc phỏng vấn báo chí thể thao: Đã biểu đạt một cách rõ ràng ý đồ phỏng vấn của bản thân mình chưa? Làm thế nào để biểu hiện rõ ý đồ phỏng vấn của bản thân? Có phải là đã chuẩn bị đầy đủ các tài liệu về bối cảnh phỏng vấn chưa? Có phương thức thích hợp nào để tháo gỡ tình trạng

bế tắc không? Các câu hỏi được đặt ra có phải là mang ý sáng tạo không? Có khi nào trong những lúc thích hợp đặt ra được những câu hỏi có tính nhằm thẳng vào vấn đề cần mổ xẻ một cách thẳng thắn không? Có lưu ý đến các chi tiết thú vị xảy ra trong lúc phỏng vấn không? Trong lúc thích hợp có biểu thị sự đồng tình hoặc cảm thông không? Có chăm chú lắng nghe những lời nói của đối phương và đặt ra câu hỏi tương ứng không? Có cản trở đối phương trong lúc đối thoại trả lời câu hỏi của nhà báo không? Hoặc là vội đầu vào ghi chép trong khi đối phương đang nói không? Có đặt ra những câu hỏi có độ khó, có tính bùng nổ không? Trong những lúc thích hợp có loại bỏ sự căng thẳng của không khí cuộc phỏng vấn song phương không? Kết thúc cuộc phỏng vấn, phóng viên có hài hòa, đồng cảm với đối tượng được phỏng vấn không? Chủ và khách có chan hòa, cảm thông với nhau không?

Phóng viên thể thao sau khi kết thúc phỏng vấn, một việc càng có ý nghĩa quan trọng là tiến hành đánh giá về chất lượng thông tin thu được trong cuộc phỏng vấn. Với bất luận một phóng viên nhà báo thể thao nào, đều có thể tham khảo mấy điểm dưới đây khi tiến hành tự đánh giá hiệu quả của công việc bản thân:

- + Những thông tin thu được trong khi tiến hành phỏng vấn có chân thực, chuẩn xác và toàn diện không?

- + Những thông tin thu được trong phỏng vấn có giá trị tin tức báo chí thể thao không? Nếu như có thật sự thì giá trị tin tức ấy ở mức như thế nào?

- + Những thông tin thu được trong phỏng vấn có thỏa mãn yêu cầu của phóng viên sử dụng vào việc viết bài của các thể loại như đặc tả nhân vật, chân dung

vận động viên, huấn luyện viên, tin thông tấn báo chí...không? Hoặc chỉ vắn vện đủ một bản tin tức tân văn ngắn ngủi?

+ Khối lượng những thông tin thu được trong cuộc phỏng vấn có đủ dùng cho kế hoạch đưa tin trước trận đấu không? Nếu như không đủ, làm cách nào để tiến hành bổ sung nguồn tư liệu cần thiết?

+ Trong số những thông tin thu được, những thông tin nào là quan trọng nhất? Có thể dùng làm tin thời sự đưa đăng trên trang nhất của số báo phát hành ngày mai không? định nguồn thông tin thu hoạch được trong phỏng vấn.

#### **4.6. Những nguyên tắc giao tiếp, ứng xử khi tác nghiệp**

- Hãy tiếp cận với con người ở góc độ không tốt, không xấu: Không có ai là người hoàn toàn xấu cả. Khi đánh giá con người cụ thể chúng ta thường bị những cách nhìn tĩnh tại, xơ cứng, bị định kiến che lấp, ít khi tách ra được dù chỉ là tương đối đầy đủ những ưu điểm, nhược điểm của họ và lại càng không xác định được giới hạn, hoàn cảnh, diễn biến có thể có của những ưu điểm và nhược điểm đó. Con người cũng dễ bị chi phối bởi qui luật cảm xúc "yêu nên tốt, ghét nên xấu". Kết quả là dễ mắc sai lầm trong giao tiếp. Do vậy nguyên tắc đầu tiên trong nghệ thuật ứng xử là hãy tiếp cận với con người ở góc độ không tốt, không xấu.

Ở nguyên tắc này, mỗi người có thể tự tìm cho mình một cách ứng xử thành công, ta tạm chia thành các bước sau:

Bước 1: Hãy thừa nhận (chấp nhận).

Bước 2: Biết lắng nghe ý kiến, tìm ra chỗ mạnh, chỗ yếu của người. Thấy cái mạnh, lợi thế của ta (cái ta có mà người không có).

Bước 3: Tạo ra sự đồng cảm, gây niềm tin (hiểu biết lẫn nhau, gây sự tin tưởng).

Bước 4: Tìm điểm chung, mỗi bên đều thấy được cái lợi, cái vui và cách cộng tác, tương lai của sự cộng tác đó.

Bước 5: Tạo dư luận ủng hộ, xây dựng mối quan hệ thân tình:

- Lường mọi điều, tính đến mọi khả năng với nhiều phương án: Nếu trong mỗi con người đều có những giá trị dương (+) (những đức tính tốt, những mặt mạnh, những ưu điểm...) và có cả những giá trị âm (-) (những tính xấu, những mặt yếu, những khuyết điểm...). Vấn đề là ở chỗ cần phải biết nhìn ra "dấu cộng" trong cả khối "dấu trừ" và phát hiện kịp thời "dấu trừ" trong "vô khối dấu cộng" để có thể dự đoán được tác động có hại của mặt trái "dấu trừ" mà khối thủy của nó chỉ là một chấm nhỏ rất mờ nhạt trong cả khối "dấu cộng". Điều quan trọng hơn trong phép ứng xử là tìm ra những chất xúc tác để kích thích phản ứng đối dấu tích cực xảy ra theo hướng 1 (+) trở thành n (+) và n (-) giảm xuống còn 1 (-).

- Nắm bắt nghệ thuật theo nhu cầu: Điều khó nhất trong giao tiếp ứng xử là đối tượng thờ ơ, không có nhu cầu. Bạn sẽ ứng xử như thế nào khi đối tượng không muốn nói chuyện, không muốn nghe bạn can ngăn, không muốn hợp tác với bạn v.v...?

- Hãy gợi trí tò mò hoặc cho họ thấy cái lợi, cái vui mà bạn đang có, còn người ấy đang thiếu, đang cần: Chỉ cho họ bằng cách nào đó, thấy tia hy vọng vào kết quả, gây thiện cảm, tạo sự tin tưởng; Giao trách nhiệm một cách công khai, tạo ra tình huống chỉ có tiến chứ không có lùi, ràng buộc bằng những sợi dây vô hình về quan hệ nào đó đã được hình thành; Gây niềm say mê, tìm được ý nghĩa trong cuộc sống, công việc đang tiến hành; củng cố niềm tin, thuyết phục về

một kết cục tốt đẹp. Phải tạo ra sự an toàn, biết cách chống đỡ dư luận, tạo dư luận mới ủng hộ.

- Tính đến nhiều phương án, chọn phương án hợp với mình nhất, có thể tạo ra những vấp ngã nhỏ để luyện tập bản lĩnh, chủ động đề phòng tính tự kiêu. Trong những trường hợp cụ thể đòi hỏi mọi người phải biết ứng biến và điều quan trọng hơn là hãy tìm cho được sơ đồ đi tới thành công riêng của mình.

#### **4.7. Điều kiện cần và đủ cho một tác phẩm báo chí hay**

Có hai quan điểm về điều kiện để cho ra một bài báo hay; đó là vai trò chủ thể của nhà báo và tầm quan trọng của các cơ quan quản lý báo chí, hội nhà báo. Trong đó, nhiều ý kiến cho rằng chính lòng đam mê, sự dấn thân, tính sáng tạo của nhà báo quyết định nhiều đến “chất lượng” của một bài báo.

Bởi báo chí là một sản phẩm tập thể, nhưng dấu ấn cá nhân thể hiện rất đậm nét, nó gắn bó với tên tuổi của từng nhà báo. Một bài báo hay chỉ có thể là sản phẩm của sự đầu tư đúng mức của các nhà báo; mà trong đó nếu có nghiệp vụ giỏi không chưa đủ, mà cần phải có lòng yêu nghề, sự đam mê, một tình yêu và sự đồng cảm với con người. Chính kinh nghiệm, sự sáng tạo và cái tâm của nhà báo trong quy trình sáng tác một tác phẩm báo chí sẽ quyết định đến chất lượng tác phẩm đó, bao gồm:

***Vai trò chủ thể của nhà báo:*** Để có một tác phẩm báo chí hay, trước hết bản thân nhà báo phải có lòng yêu nghề, có trách nhiệm với nghề và phải có lòng tự trọng; nói chung cái tâm và tầm của mỗi nhà báo quyết định đến chất lượng tác phẩm báo chí. Vì thế cần chú trọng việc bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ, đạo đức, chính trị cho đội ngũ những người làm báo.

Khả năng giao tiếp trong quá trình tác nghiệp của nhà báo có vai trò quan trọng trong quy trình sáng tạo một tác phẩm. Khả năng giao tiếp của nhà báo càng tốt thì thông tin thu nạp càng nhiều, chuyển tải đến công chúng hiệu quả hơn. Kỹ năng giao tiếp của nhà báo thể hiện xuyên suốt trong quá trình tác nghiệp, từ khâu lấy tư liệu đến hoàn thành tác phẩm, thể hiện khả năng nhận biết vấn đề, xử lý thông tin, diễn đạt ý tưởng giúp người tiếp nhận hiểu rõ, nắm được nhiều thông tin.

Muốn nâng cao chất lượng tác phẩm báo chí cần nâng cao “chất lượng” các nhà báo; điều này phụ thuộc vào hai yếu tố: tự thân nhà báo phải rèn luyện, tích lũy, không ngừng nâng cao nghiệp vụ... và các cơ quan báo chí chú trọng công tác đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ, nâng cao trình độ cũng như đạo đức của những người làm báo. Và đây cũng là điều kiện thứ hai được đặt ra tại cuộc hội thảo; đó là vai trò của ban lãnh đạo báo đài, hội nhà báo.

***Vai trò của các cơ quan chủ quản:*** Trong quá trình sáng tạo tác phẩm báo chí, các nhà báo còn chịu sự tương tác, chia sẻ của nhiều tác nhân, trong đó có vai trò của cơ quan báo chí, hội nhà báo. Hội phải gắn chặt với các cơ quan báo chí, các ban ngành để thường xuyên tổ chức các cuộc thi viết, mở lớp bồi dưỡng, nâng cao nghiệp vụ chuyên môn, tổ chức nhiều chuyến đi thực tế sáng tác để góp phần nâng cao tay nghề cho các nhà báo.

Hội nhà báo các tỉnh cần phối hợp với ban biên tập, lãnh đạo các cơ quan báo chí quan tâm bồi dưỡng về chính trị, nghiệp vụ cho hội viên; bên cạnh việc học tập, làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh nhằm góp phần nâng cao đạo đức nghề báo cho hội viên.

Bên cạnh nỗ lực của phóng viên, rất cần đến sự quan tâm, hỗ trợ, tạo điều kiện của các cơ quan chủ quản trong việc bồi dưỡng, đào tạo, nâng cao trình độ chuyên môn cho những người lao động. Trong đó, tập trung đào tạo đội ngũ phóng viên giỏi chuyên môn, yêu nghề, có máu lửa với nghề.

Đặc biệt trong thời đại công nghệ số hiện nay, thông tin đòi hỏi phải nhanh, chính xác; thì việc không ngừng nâng cao trình độ nghiệp vụ để phát hiện xử lý thông tin đạt hiệu quả cao là rất cần thiết. Vì thế rất cần sự hỗ trợ của các cơ quan chủ quản trong việc đầu tư trang thiết bị cho đội ngũ những người làm báo. Ngoài ra, lãnh đạo các cơ quan báo chí cần làm tốt khâu tuyển dụng để thu hút người tài; bên cạnh việc giao lưu học hỏi với các cơ quan báo chí trong nước; nếu có thể, cần tăng cường các mối quan hệ quốc tế để tổ chức tham quan, học tập cách làm báo của các cơ quan báo chí lớn trên thế giới; qua đó góp phần nâng cao nghiệp vụ cho những người làm báo địa phương. Ở một góc nhìn tổng thể hơn, nhà báo Lê Ngọc Thúy, báo Vĩnh Long cho rằng: để có một tác phẩm báo chí tốt, cần có “ba cái tốt”. Đó là một nhà báo tốt, một môi trường làm việc tốt và một không khí báo chí tốt.

Nhà báo tốt là nhà báo có cả tâm lẫn tầm; môi trường làm việc tốt là cơ quan tạo điều kiện và có chính sách hỗ trợ, đãi ngộ tốt nhằm kích thích tinh thần làm việc của phóng viên; không khí báo chí tốt là các cơ quan nhà nước phải có cơ chế cung cấp thông tin, quy chế người phát ngôn rõ ràng.

#### **4.8. Kỹ năng của người làm báo**

Người làm báo giỏi nếu chỉ có *phẩm chất chính trị và đạo đức nghề nghiệp* thì vẫn chưa đủ. Họ còn phải có những phẩm chất nghề nghiệp như: Vốn

sống phong phú và kiến thức sâu, rộng về nhiều mặt để nắm bắt được công nghệ làm báo hiện đại; Trình độ văn hoá tạo cơ sở cho phương pháp hoạt động thực tiễn một cách khoa học, hiệu quả; Kỹ năng nghề nghiệp thành thạo; Năng động, linh hoạt và say mê thâm nhập cuộc sống để phản ánh những điển hình và nhân tố mới. Có năng lực phân tích để rút ra những kết luận cần thiết; Có tinh thần dũng cảm đấu tranh chống tham nhũng, tiêu cực, chống lại cái xấu, cái ác vì lợi ích của nhân dân...

***Các nguồn thông tin của người làm báo:*** Thông qua nghiên cứu thực tiễn đời sống; Thông qua giao tiếp xã hội; Thông qua các thông tin viên, cộng tác viên và các chuyên gia tư vấn; Thông qua các phương tiện thông tin đại chúng trong và ngoài nước (như: sách, báo, tạp chí, phát thanh, truyền hình, Internet v.v...); Thông qua các văn bản, tài liệu đang lưu hành và những tài liệu lưu trữ; Thông qua các quan sát trực tiếp, cụ thể của người làm báo và đồng nghiệp.

***Nhà báo thời đa phương tiện:*** Ở tòa soạn, ngày qua ngày nhà báo đứng trước mỗi một nhiệm vụ: từ một đồng sự kiện mà các cơ quan thông tấn chuyển đến tòa soạn họ phải chọn lọc ra cái gì đưa lên báo, cái gì sẽ phát song. Công chúng chỉ biết một phần sự kiện xảy ra trong ngày. Vai trò của nhà báo được mô tả như hình ảnh của một “người gác cổng”. Người gác cổng quyết định: ai hoặc cái gì được phép đi qua cổng. Trước hết phải nói rằng anh ta làm việc đó theo những tiêu chuẩn khá chủ quan của anh ta: mối thiện cảm và ác cảm của bản thân anh ta, sự hứng thú và quan điểm của anh ta quyết định chủ yếu cho sự lựa chọn. Ngoài ra, những phản ứng có tính nhận xét của đồng nghiệp trong tòa soạn